

1 הגמרא מבארת דין דם נדה לענין טומאת 'אבן מסמא': נאמר בבעל
 2 נדה (ויקרא טו כד) יָכַל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר יִשְׁכַּב עִלְיוֹ יִטְמָא, ולמדו
 3 חכמים (ת"כ מצורע פ"ד), שאף אם היו זב וזבה ונדה על אבן מסמא,
 4 שהיא אבן כבידה המושמת על גבי בגדים או כלים, הבגדים טמאים.
 5 אך שאר הטומאות, אף אלו שמשמאות במשא, אם היו על אבן
 6 מסמא אינן מטמאות הבגדים או הכלים שתחתיה. שואלת הגמרא:
 7 **אי למדים דם נדה מנדה עצמה, נלמד גם מיה היא - הנדה מִטְמָאָה**
 8 **בְּאֵבֶן מִסְמָא כמבואר, אף מְדוּחַ - דם הנדה נמי מִטְמָאָה בְּאֵבֶן**
 9 **מִסְמָא.** משיבה הגמרא: **אמר רב אשי, אין לומר כך, שכן אמר קרא**
 10 **במשכב הזב (ויקרא טו י') 'והנשיא אותם וגו' וטמא עד הערב; והרי**
 11 **למדו חכמים מ'וכל המשכב, שמשכב הזב הנישא על אבן מסמא**
 12 **מטמא כלים שתחתיה, ותיבת 'אותם' מַעֲוֵפָא הוא שרק הנושא**
 13 **משכב הזב טמא באבן מסמא, ולא דם הנדה.**
 14 שנינו במשנה: **וְכֶשֶׁר הִמַּת מִטְמָאין לחין ומטמאין יבשין.**
 15 מבררת הגמרא: **מְנַלן** שמשמא אף יבש. ומביאה שנחלקו בזה
 16 אמוראים: **אמר ריש לקיש, אמר קרא באכילת תרומה (ויקרא כב**
 17 **ה-ו) 'איש אשר יגע וגו' או באדם אשר יטמא לו לבל מטמא וגו'**
 18 **ולא יאכל מן הקדשים' וגו', ומתיבות 'לבל מטמא' למדים לרבות**
 19 **לכל הטומאות הפורשות ממנו, ואף בשרו לאחר שמת מטמא בין**
 20 **לח ובין יבש. ורבי יוחנן אמר, נאמר (במדבר יט טז) 'וכל אשר יגע**
 21 **על פני השדה בחבל חרב או במת או בעצם אדם או בקבר יטמא**
 22 **שבעת ימים'; ודרשים שבשר אדם שמת דומיא דְעֵצִים - דומה לדין**
 23 **עצם שלו, מה עצם יבש ובאופן זה מטמא, אף כּאֵן בשר מת מטמא**
 24 **גם יבש.**
 25 מבררת הגמרא: **מאי בינייהו - בין לימודו של ריש לקיש לרבי יוחנן.**
 26 משיבה הגמרא: **איכא בינייהו באופן דאפריך אפרכי - שבשר**
 27 **המת נתייבש עד שנפרך, לרבי יוחנן טהור כיון שאינו דומה לעצם**
 28 **שאמנם יבש אך אינו מתפורר, ולריש לקיש טמא כיון שמ'לכל**
 29 **טומאתו' נתרבו כל אופני הטומאה.**
 30 קושיא לריש לקיש: **מיתבי, שנינו בברייתא, כְּשֶׁר הִמַּת שנתייבש**
 31 **עד ש'הופרך, פהור. ומפורש כדעת רבי יוחנן, וקשה לדעת ריש**
 32 **לקיש.**
 33 מתרצת הגמרא: **התם - בברייתא מדובר שנתייבש עד דאֶקָמָה -**
 34 **שנראה טחון כקמח. והוי עֲפָרָא - ונחשב כעפר בלבד ולא כבשר,**
 35 **ולכן טהור, וריש לקיש מטמא רק כשנפרך מעט.**
 36 מקשה הגמרא: **מיתבי, שנינו במשנה (אהלות פ"ג מ"ג), כל מה**
 37 **שֶׁכָּמַת מִטְמָא, הוי מן השינים והשער והצפורן שפפרו מן המת,**
 38 **שטהורים. ובשעת הפירן למת, הפל טמא. ומבואר שאף שיניים**
 39 **הדומות לעצם המת, טהורות כשנפרדו ממנו, וקשה בין לריש לקיש**
 40 **שאמר שכל הפורש מן המת מטמא, ובין לרבי יוחנן שכל הדומה**
 41 **לעצם מטמא.**
 42 מתרצת הגמרא: **אמר רב אדא בר אבהו, למדים מ'בעצם אדם'**
 43 **שצריך להיות דומיא דְעֵצִים, מה עצם הוא דבר שֶׁנִּבְרָא עִמּוֹ**
 44 **בתחילת יצירתו, אף כל שֶׁנִּבְרָא עִמּוֹ - כל חלק אחר ממנו אינו**
 45 **מטמא אלא אם נברא עמו, ושיניים לא נבראו עמו אלא באו מאוחר**
 46 **יותר, ולכן טהורות.**
 47 מקשה הגמרא על התיורין: **והאיכא במשנה אף שער וצפורן**
 48 **שֶׁנִּבְרָאו עִמּוֹ, ואף על פי כן מְהוֹרין, אף שדומים לעצם. מתרצת**
 49 **הגמרא: אלא אמר רב אדא בר אבהו, יש להוסיף שצריך להיות**
 50 **דומיא דְעֵצִים בשני דברים, מה עצם הוא דבר שֶׁנִּבְרָא עִמּוֹ, ואין**
 51 **גִּזְעוֹ מִחֲלִיף - ואין עיקרו מחליף, וצומח מחדש אם נקצץ, אף כל**
 52 **חלק אחר שבמת צריך להיות שֶׁנִּבְרָא עִמּוֹ ואין גִּזְעוֹ מִחֲלִיף כדי**
 53 **לטמא. ויצאו השינים שאינן דומות לעצם משום שלא נבראו עמו,**
 54 **ויצאו שער וצפורן שאינם דומים לו כיון שאף על פי שֶׁנִּבְרָאו עִמּוֹ**
 55 **(גזעו) [גזעו] מִחֲלִיף, ואינם מטמאים.**
 56 מקשה הגמרא גם על תירוץ זה: **והרי עור האדם גִּזְעוֹ מִחֲלִיף,**
 57 **שכשמתקלף מן הגוף חוזר וצומח, (ותנן) [דתנן] במשנה (חולין נד.),**
 58 **בהמה הַגְּלוּדָה - שכל עורה נקלף מפני טורח מלאכה או מחמת**
 59 **שחין, רבי מאיר מְכָשִׁיר, כיון שהעור עתיד לחזור ואינה טריפה.**

60 **וְחֲכָמִים פּוֹסְלִין, שנעשתה טריפה כשנקלף העור. ואפילו רַבֵּנָן לא**
 61 **קִפְּסִילי משום שאין העור חוזר וצומח, אלא משום דאֶדְהִי וְהָכִי -**
 62 **שבינתיים עד שצומח שוב שְׁלִיטָה פה אִוִּירָא במקום הקילוף ומקלקל**
 63 **את הבשר, ומה. ולעולם גם הם סוברים שגִּזְעוֹ של העור מִחֲלִיף.**
 64 **ומכל מקום תנינן במשנה (חולין קכב.), אלו בעלי חיים שְׁעוּרוֹתֵיהֶם**
 65 **מטמאים כְּכַשְׁרָן אף לאחר שהופשטו, עור האדם המת, ומנה עור**
 66 **עורות של כמה בעלי חיים. ומבואר שעור המת מטמא כבשרו אף**
 67 **שגזעו מחליף ואינו דומה לעצם.**
 68 מתרצת הגמרא: **הא איתמר עליה, אמר עולא, דבר תורה עור אדם**
 69 **מת פהור, שאינו נחשב כבשר המת כיון שאינו דומה לעצם מפני**
 70 **שגזעו מחליף, ומה הפעם שאמרו חכמים שטמא, גזרה הוא כדי**
 71 **שלא ישתמש בו, שטמא יעשה אדם מעורות אביו ואמו שמתו**
 72 **שְׁמִיתִין לְחַמּוֹר - מיני בגדים ששוטחים על החמור לחממו, ונמצא**
 73 **מזלזל בכבוד אביו ואמו.**
 74 גירסא הפוכה בסוגיא זו: **ואיכא דאמרין בלשון אחרת. מקשה**
 75 **הגמרא: הרי עור האדם דאין גזעו מִחֲלִיף - שאינו חוזר וצומח**
 76 **כשנקלף, (ותנן) [דתנן] במשנה (חולין נד.), בהמה הגלודה, רבי**
 77 **מאיר מכשיר וְחֲכָמִים פּוֹסְלִין, ומוכח מדברי חכמים שאין גזעו**
 78 **מחליף. ואפילו רבי מאיר לא קא מְכָשֶׁר מפני שהעור חוזר**
 79 **ומתפא, אלא משום דקדירי בְּשָׂרָא - שטבע בשר הבהמה**
 80 **שמתקשה כעור, והבהמה חיה בלא עורה, ולעולם גם הוא**
 81 **סובר שעור אין גזעו מִחֲלִיף. ומכל מקום אמר עולא, דבר תורה**
 82 **עור אדם פהור, ורק חכמים גזרו לטמאו. וקשה לרב אדא בר אבהו**
 83 **שאמר שדבר שאין גזעו מחליף טמא.**
 84 מתרצת הגמרא: **כי איתמר דעולא שעור אדם טהור מן התורה,**
 85 **אפסיא של המשנה איתמר, ששנינו, ובולן - כל העורות שטמאים**
 86 **כבשרם שְׁעָפָרְן או שהילך בהן כדי שיעור עבודתה - עיבוד עור,**
 87 **שהוין, שבכך ביטלם מתורת בשר, הוי מְעוֹד אדם שנשאר טמא**
 88 **אף לאחר עיבוד. ואמר עולא, דבר תורה עור אדם מת כי עֲבָדו**
 89 **טהור, שביטלו מתורת בשר, ומה הפעם שאמרו חכמים שטמא,**
 90 **גזרה שטמא יעשה אדם מעור מעובד של אביו ואמו שמתו שְׁמִיתִין.**
 91 **קושטא נספת על רב אדא בר אבהו: והרי כְּשֶׁר של האדם דגזעו**
 92 **מִחֲלִיף - חוזר וצומח לאחר שנחתך, ואף על פי כן בשר מת טמא.**
 93 **מתרצת הגמרא: אמר רב אשי, כְּשֶׁר שנחתך אינו חוזר**
 94 **וצומח לגמרי, אלא נַעֲשֶׂה בְּמִקְוָמוֹ צִלְקָת - חריץ או גומא, וכיון**
 95 **שאינן גזעו מחליף טמא, אך שער וצפורן שניטלו חוזרים לגמרי, ואין**
 96 **נטילתם ניכרת.**
 97 שנינו במשנה: **אָבֵל הַזֵּב וכו' מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין.**
 98 הגמרא מבארת את המקור לכך. מבררת הגמרא: **טומאת זוב מְנַלן,**
 99 **משיבה הגמרא: דתניא בברייתא (לעיל לד.), נאמר (ויקרא טו ב) 'כי**
 100 **דידה זב מבשרו זובו טמא הוא, ובכך שממר 'זוב' לטמא' ולא כתב**
 101 **זב זובו מבשרו, לימד על הזוב שהוא טמא כזב. מקשה הברייתא:**
 102 **מדוע צריך ללמוד זאת מפסוק, והלא דין - קל וחומר הוא, אם**
 103 **לאחרים דהיינו זוב גזרם הזוב טומאה כזוב ממנו, לעצמו לא כל**
 104 **שָׂבֵן שמשמא. מתרצת הברייתא: ניתן לפרוך קל וחומר זה, שהרי**
 105 **שְׁעִיר הַמִּשְׁתַּלַּח לעוזאל ביום הכיפורים יוביח שאין לומר כך,**
 106 **שגזרם טומאה לאחרים דהיינו למשלחו, שנמא ומטמא בגדיו**
 107 **(ויקרא טו כו), ומכל מקום הוא עצמו פהור, ואם כן אף אתה אל**
 108 **תתמה על זה - הזוב, שיש לומר שאף על פי שגזרם טומאה**
 109 **לאחרים הוא עצמו פהור, תלמוד לומר - ולכן הוצרך הכתוב לומר**
 110 **'זובו טמא', שלימד על הזוב שהוא טמא כפי שנתבאר.**
 111 שואלת הגמרא: **הנה מילי שדרשנו מ'זובו טמא' לטמא זוב,**
 112 **במגע, אבל במשא לא, מדי דהוה אשירין - כשם שמינינו זאת**
 113 **בשרץ מת, שמשמא רק במגע ולא במשא (שם יא לא). משיבה**
 114 **הגמרא: אמר רב ביבי בר אבין, לא יתכן שהפסוק בא ללמדנו**
 115 **שמשמא במגע, שהרי מה שמשמא במגע לא איצטריך קרא ללמדנו,**
 116 **אלא מסברא יש להבין זאת, כיון דלא גזע הזוב מְשַׁכְּבָת ורע שהוא**
 117 **כמוותו, ודיא מטמאת את האדם במגע (ויקרא טו ז),**

61 כמגע הנבילה, שמתמא רק את האדם ולא את הבגדים שעליו.
 62 משיבה הגמרא: **אם בן נכתוב קרא ב'אדם'**, ונדרוש שמה שביד
 63 האדם דהיינו משאו, טמא, ומא' **'בטהור'**, שמע מינה תרתני,
 64 שמתוספת ב' למדים שרוק הזב מתמא במשא, ומיבטהור' ולא
 65 'באדם' למדים שגם במגע מתמא אדם ובגדים שעליו.
 66 שנינו בברייתא שהובאה לעיל: **ומי האף שלו מנין תלמוד לומר 'זכי**
 67 **ירוק'**. מבררת הגמרא: **מאי מי האף**, כלומר מדוע מתמאים. מביאה
 68 הגמרא מחלוקת בזה: **אמר רב**, מדובר בנגרין מן האף ויצאו דרך
 69 הפה, והטעם שמתמאים **לפי שאי אפשר למי האף אף בלא צנחונית**
 70 **- טיפות מן הרוק**, שהתורה ריבתה בהם לטמא אלו שיירי רוק ולא
 71 רק רוק גמור. **ורבי יוחנן אמר**, מי האף מתמאים **אפילו בנגרין**
 72 **דרך החוטם בלא רוק**. מבארת הגמרא את דברי רבי יוחנן: **אלמא**
 73 **קסבר שמי האף מעיין היוצא מן הזב הוא, והחמנא רבייה בי'זכי**
 74 **ירוק'** בתוספת וי"ו, שכל הדומה לרוק מתמא.
 75 הגמרא מקשה על רב: **ורב** שסובר שרק בנגרין דרך הפה מתמאים,
 76 קשה לדבריו, **נחשוב נמי** - שתמנה הברייתא גם דמעת עינו של זב
 77 בכלל המתמאים כשגררה דרך הפה. **דאמר רב**, **האי מאן דבעי**
 78 **דלסתמיה לעיניה** - שיתעוררו עיניו, **ליכחול מעובד בוכבים** -
 79 שיאמר לנכרי לצבוע את עיניו, ודאי ינקרם. **ולוי אמר**, **האי מאן**
 80 **דבעי דלימות**, ליכחול עינו מעובד בוכבים, ויכנס בתוכן סם
 81 המות. **ואמר רב חייא בר גוריא**, **מאי מעמיה דרב דלא אמר האי**
 82 **מאן דבעי דלימות**, **הואיל ויכול לגודרן לסממני המות מעינו**
 83 **ולחוציאן דרך הפה**. ומדוע לא מנתה הברייתא את דמעות עינו בין
 84 מעיינות זוב, שאף אותן ניתן לגרור דרך הפה.
 85 מתרצת הגמרא: **ורב יתרי**, **נהי דויתרא** [א-ארס] **נפיק דרך הפה**,
 86 **דמעתא גופא לא נפיק דרך הפה**.
 87 הגמרא מקשה על רבי יוחנן: **תא שמע**, שנינו בברייתא, **תשעה מיני**
 88 **משקה הזב הן, היצעה, והליחה סרוחה** [ו-מוגלה היוצאת מפצע],
 89 **והריעי** [ו-צואה], **טהורין מכלום**. דמעת עינו, **ודם מגפתו** [ו-מכתו],
 90 **וחלב האשה**, **שמתמא** טומאה קלה שהיא טומאת משקין **פרביעית**
 91 **- כשגגע רביעית הלוג מהם באובלים ומשקים**, כשאר משקים
 92 המתמאים מדרבנן. **אבל זוב**, רוקו **ומימי רגליו**, נחשבים למעיינות
 93 הזב, **ומתמאין טומאה חמורה** במגע ומשא לאדם וכלים ובגדים
 94 שעל האדם. מדייקת הגמרא: **ואילו מי האף לא קתני**, ומבואר
 95 שאינם ממעיינות הזב. **בשלמא לרב לא קתני כיון דלא פסיקא ליה**
 96 **למתני** - שאין דינו פסוק לתנא לשנותו, שכן **וימנין דאתי מי האף**
 97 **דרך הפה ומתמאים כמבואר**, **ווימנין דאתי דרך החוטם וטהורים**.
 98 **אלא לרבי יוחנן** הסובר שהדין בזה פסוק, שבכל אופן מתמאים,
 99 **ליתני למי האף**.
 100 הגמרא דוחה את הקושיא: **ולשמעיה יש להקשות**, וכי **ביחוד וניעו מי**
 101 **קתני**, הרי הם מעיינות הזב כמבואר לעיל. **אלא ודאי צריך לתרץ**,
 102 **דתנא רוקו וכל דאתי מרוביא של זכי ירוק**, דהיינו כיוון וניעו
 103 כמבואר, **והכא נמי יש לומר**, דתנא רוקו **וכל דאתי מרוביא**, ואף
 104 מי האף כפי שנתבאר.
 105 שנינו בברייתא כמה דברים הנקראים משקה הזב. הגמרא מביאה את
 106 המקורות לכך: המקור לדמעת עינו, דכתוב בפסוק (תהלים פ ו)
 107 'ותשקמו בדמעות שלישי'. והמקור לדם מגפתו, דכתוב (במדבר כג
 108 כד) 'ודם חללים ישטה', וכיון ששייר בו שתייה נקרא משקה, ואף דם
 109 מכה קרוי משקה כדס חלל, שכיון שניטל ממנו דם מכה נחשב כחציו
 110 מת, ומה לי קטליה פוליה מה לי קטליה פלגיה - ומה ההבדל בין
 111 הרגו כולו להרגו בחציו. וחלב האשה נקרא משקה, דכתוב (שופטים
 112 ד טו) 'ותפתח את נאד החלב ותשקהו', ומבואר שחלב נקרא
 113 משקה.
 114 המקור למבואר בברייתא שמימי רגליו של זב מתמאים כזוב: **מימי**
 115 **רגליו מנלן** שמתמאים כזוב, דתניא בברייתא, נאמר זוב (ויקרא טו
 116 ב-ג) 'וזוב טמא הוא, וזאת תהיה טמאתו, ומסמיכות זובו טמא'
 117 ל'זאת תהיה טומאתו' למדים, שיש דבר אחר המתמא כזוב, ובא
 118 לרבות מימי רגליו לטומאה. מקשה הברייתא: והלא דין הוא - ניתן
 119 ללמדו בקל וחומר, ומה רוק הכא במקום טהרה, ואף על פי כן
 120 **טמא, מימי רגליו הכאין**

1 **וכי איצטרך קרא זובו טמא' להשמיענו** שהזב מתמא, היינו
 2 **למשא**.
 3 שואלת הגמרא: **ואימא** שלמדים מן הפסוק **שבמשא מטמא** גם את
 4 **האדם וגם בגדים שעליו**, ואילו **במגע** נאמר שרק את האדם מטמא,
 5 **ובגדים שעליו לא לטמא, מידי דהוה אמנע נבלה** - כשם שמצינו
 6 זאת בטומאת נבילה (ויקרא יא לט-מ).
 7 משיבה הגמרא: **לא סלקא דעתך**, דתניא בברייתא, **אחרים**
 8 **אומרים**, נאמר (שם טו לג) **יתהב את זובו לזכר ולזקנה**, ומקיש
 9 את זובו לו - לזב עצמו, מה הוא לא חלקת בין מגעו למשא,
 10 **לטמא אדם ולטמא בגדים שעליו**, שנאמר בזב (שם טו ו) **והנגע**
 11 **בבשר הזב יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד הערב**, ונאמר במשכבו
 12 **ומושבו (שם טו ז) והגושא אותם יכבס בגדיו ורחץ במים וטמא עד**
 13 **הערב**, וכל שכן לזב עצמו, כך אף בזובו כן.
 14 לאחר היקש זה מקשה הגמרא: **והשתא דנפקא לן שזוב מתמא**
 15 **בגדים שעל האדם בכל האופנים מהדיקש שבפסוק יתהב את זובו**,
 16 **אם כן הלימוד לכך מ'זובו טמא' שהובא לעיל, למה לי**.
 17 מתרצת הגמרא: **אמר רב יהודה מדסקרתא** [ו-מן הכרך], **איצטרך**
 18 **ללמוד מזובו טמא**, שכן **סלקא דעתך אמניא, ששעיר המשתלח**
 19 **יזכית**, שאף הוא גורם טומאה לאחרים והוא עצמו טהור, וכפי
 20 שנתבאר לעיל. **ואי** תאמר שאינו מוכיח כך משום הדיקש של הזב
 21 **את זובו**, יש לדחות שאינו מלמד זאת אלא למניינא - שזב טמא
 22 לפי מנין ראיותיו הוא דאתא, ש'זוב' היינו תר - ראיה אחת, ו'זובו'
 23 תרתני - ראיה שניה, ו'לזכר' מלמד ששתי ראיות דינן כראיית זוכר/
 24 שטמא רק כשזב מעצמו ולא לאונסו מחמת חימום, ובשלישי -
 25 בראיה השלישית **אקשיה רחמנא לזקנה**, שנאמר שם **ולזקנה**,
 26 **וטמא ומביא קרבן אף אם ראה באונס כמותה**. ולכן כתב רחמנא
 27 **'זובו טמא'** ללמד שאף הזב עצמו טמא. **והשתא דאמר רחמנא**
 28 **'זובו טמא הוא'** ללמד שהזב טמא, דרוש ביה נמי האי - דרוש
 29 בפסוק **והזב את זובו** גם את הדיקש שבטומאת זוב אין חילוק בין
 30 מגע למשא.
 31 שנינו במשנה: והגיע והרוק וכו' מתמאין לחין ואין מתמאין יבשין.
 32 מבררת הגמרא: רוק של זב מנלן שמתמא במגע ובמשא. משיבה
 33 הגמרא: דתניא בברייתא, נאמר (ויקרא טו ח) **יכי רוק הזב בטהור**
 34 **וגו' וטמא עד הערב**, ויכול הייתי לומר שאף על פי שלא נגע בו
 35 הרוק אלא ירק כנגדו יהא טמא, תלמוד לומר **'בטהור'**, שאינו
 36 מתמא עד שיגע בטהור. ועדיין אין לי ללמוד אלא על טומאת רוקו,
 37 ביהו וניעו - מיני ליהא היוצאים מן הפה, ומי האף [ו-ליחה מימת
 38 היוצאת מן האף] שלו, מנין שמתמאים במגע, תלמוד לומר **'יכי**
 39 **ירוק'** בתוספת וי"ו שהיא מיותרת, לרבות שאף דברים אלו מתמאים.
 40 הגמרא מבארת את דברי הברייתא: **אמר מר בברייתא**, **יכול אף על**
 41 **פי שלא נגע**. שואלת הגמרא: מהיכא יתני ללמוד שאף שלא נגע
 42 הרוק בטהור יטמא - משיבה הגמרא: **סלקא דעתך אמר, ינלף**
 43 **'רוק רוק' מיבמה** - דין רוק האמור בזב **'יכי רוק'** מדין רוק האמור
 44 ביבמה החולצת (דברים כה ט), מה התם החליצה כשירה אף על פי
 45 **דלא נגע הרוק באחי המת**, אף הכא נמי זוב יריקתו מתמאת אף
 46 **דלא נגע הרוק**, קא משמע לן 'בטהור' שצריך ליגע כדי לטמא.
 47 שואלת הגמרא: **ואימר דהני מילי שרוקו מתמא**, רק במגע, אבל
 48 **במשא לא**, מידי דהוה אשירין - כשם שמצינו זאת בשרץ כמבואר
 49 לעיל (ע"א). משיבה הגמרא: **אמר ריש לקיש**, **תנא דבי רבי**
 50 **ישמעאל**, **אמר קרא 'בטהור'**, ולמדים שהכוונה היא שאם ירוק הזב
 51 **במה שביד טהור, טמאתי לך**, ואף בלא מגע הטהור.
 52 שואלת הגמרא: **ואימא שבמשא מטמא אדם גם את האדם וגם את**
 53 **הבגדים שעליו**, ובמגע רק את האדם לטמא והבגדים שעליו לא
 54 **לטמא, מידי דהוה אמנע נבלה** - כשם שמצינו זאת בנבילה (ויקרא
 55 יא כד-כה). משיבה הגמרא: **אמר ריש לקיש**, **וכן תנא דבי רבי**
 56 **ישמעאל**, **אמר קרא 'בטהור'**, ויש לדרוש, שטהרה שטהרתי לך
 57 **במקום אחר, טמאתי לך כאן**, ואיזה זה טהרה זו, זה מגע נבלה
 58 שטהרה בו התורה בגדים שעל הנגע, וטימאתם בנוגע ברוק הזב.
 59 שואלת הגמרא: **ואימא שטהרה במקום אחר היא (כמשא)**
 60 **[במשא] דשרץ ואף באדם**, ואותה טימאה התורה ברוק הזב, ומגעו